

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 2.9.2009
KOM(2009) 442 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Przegląd wspólnotowej polityki w zakresie innowacji w zmieniającym się świecie

SPIS TREŚCI

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Dotychczasowe postępy	4
2.1.	Poprawa warunków ramowych.....	4
2.2.	Promowanie szybszego wprowadzania na rynek innowacyjnych produktów i usług .	5
2.3.	Tworzenie synergii.....	6
2.4.	Zwiększanie wsparcia finansowego dla badań naukowych i innowacji	7
3.	Czego musimy się jeszcze nauczyć i jakie wyzwania pokonać.....	8
4.	Podsumowanie	11

Przegląd wspólnotowej polityki w zakresie innowacji w zmieniającym się świecie

1. WPROWADZENIE

„Innowacyjność to zdolność przyswajania nowych koncepcji i przekształcania ich w produkty handlowe przez zastosowanie nowych procesów, produktów lub usług w sposób lepszy lub szybszy od konkurencji”¹.

Innowacyjności nie można wprowadzić odgórnie. Pochodzi ona od ludzi i tylko ludzie – naukowcy, badacze, przedsiębiorcy i pracownicy, inwestorzy, konsumenci i organy władzy publicznej – mogą uczynić Europę bardziej innowacyjną. Ludzie ci nie funkcjonują jednak w próżni. Mają określone nastawienie i działają w konkretnych warunkach, które mogą zachęcać lub zniechęcać ich do wkraczania na nieznane obszary.

Innowacyjność jest warunkiem budowania gospodarki opartej na wiedzy i niskoemisyjnej. Zapanowanie nad tym procesem jest niezbędne, aby utrzymać konkurencyjność w zglobalizowanym świecie i osiągnąć większe i bardziej zrównoważone cele społeczne pod presją zmian demograficznych, wyzwań związanych z klimatem, ograniczonych zasobów oraz nowych zagrożeń dla bezpieczeństwa.

Innowacyjność daje europejskiemu przemysłowi przywilej bycia najwyższym ogniwem łańcucha wartości. Dzięki niej Europa jest światowym liderem rynków produktów i technologii oszczędnych pod względem energii i zasobów; dzięki nim uzyskujemy środki do działania na arenie międzynarodowej. Ponadto działania i rozwój mogą przynieść faktyczne korzyści tylko pod warunkiem wsparcia dla innowacji.

Dlatego też innowacyjność i przedsiębiorczość stały się filarem nowego partnerstwa lizbońskiego na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia – wezwano do bardziej zdecydowanych i spójnych działań zarówno na poziomie Wspólnoty, jak i państw członkowskich. Wprowadzono zatem ambitne założenia europejskiej polityki w dziedzinie innowacji oraz przyjęto program Small Business Act (SBA)². Dzięki przyjętemu w partnerstwie podejściu, można dzisiaj mówić o postępie. W prawie wszystkich państwach członkowskich miał miejsce postęp, jeśli chodzi o wyniki w zakresie innowacji. Zmniejszyły się różnice w osiągnięciach innowacyjnych między UE a jej największymi konkurentami – Stanami Zjednoczonymi i Japonią.

Pojawiają się nowi konkurenci i nowe, coraz większe wyzwania i Unia Europejska musi nie tylko utrzymać obecny pozytywny trend, ale również poprawiać dotychczasowe wyniki. Podczas gdy kryzys gospodarczy ogranicza dostępność zasobów, doświadczenia z poprzednich recesji np. w Finlandii dowodzą, że uznanie za priorytet inwestycji w badania i innowacje jest możliwe i może odegrać ważną rolę na drodze do zrównoważonego ożywienia gospodarczego.

¹ „Creating a National Innovation Framework”, Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, kwiecień 2009 r.

² dokument COM(2005) 488, przyjęty w konkluzjach Rady z 28-29.11.2005 r. (http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/intm/87210.pdf), oraz dokument COM(2006) 502, przyjęty w konkluzjach Rady z 4.12.2006 r. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/91989.pdf.

Celem niniejszego komunikatu jest wskazanie nadal istniejących niedociągnięć i omówienie możliwości ich poprawy.

2. DOTYCHCZASOWE POSTĘPY

2.1. Poprawa warunków ramowych

Po przyjęciu lizbońskiego partnerstwa na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, od 2005 r. UE dążyła do poprawy warunków ramowych innowacyjności. Państwa członkowskie i ich regiony zachęcano do doskonalenia polityki innowacyjnej przez realizację krajowych i regionalnych strategii innowacyjnych i opracowanie ich oceny. Pomagano im w tym za pośrednictwem polityki spójności.

Na poziomie Wspólnoty łatwiejszy stał się dostęp do jednolitego rynku i do kosztownych nakładów; wspiera się zasady konkurencyjności, poprawia warunki dla rozwoju przedsiębiorczości i zakładania nowych przedsiębiorstw. Komisja zachęca do urzeczywistniania zintegrowanej polityki elastycznego rynku pracy i bezpieczeństwa socjalnego, która ma unowocześnić rynki pracy i wzywa państwa członkowskie do nadania priorytetu kształceniu i rozwijaniu umiejętności. W programie **Small Business Act** UE i państwa członkowskie podjęły się uatrakcyjnienia UE dla indywidualnych przedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Ponadto uruchomiono projekty partnerski z najważniejszymi sektorami przemysłu, uzgadniając długoterminowe warunki ramowe konkurencyjności europejskiego przemysłu.

Wraz z usunięciem barier właściwego funkcjonowania **ryнку wewnętrznego towarów** oraz wdrożeniem **dyrektywy usługowej** przez państwa członkowskie, zniesionych zostanie szereg przeszkód administracyjnych i prawnych w prowadzeniu działalności gospodarczej. Innowacyjne MŚP będą zatem miały ułatwiony dostęp do rynków, a organy administracji publicznej będą działać w nowocześniejszy sposób.

Równocześnie w całej UE uznaje się, że **doskonałość w kształceniu, zdobywaniu umiejętności i szkoleniu** jest podstawowym czynnikiem innowacyjności. Uczenie się przez całe życie stało się priorytetem politycznym, a reformy w systemach kształcenia i szkolenia w państwach członkowskich mają na celu zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki, ułatwienie wprowadzania innowacji oraz promowanie kultury przedsiębiorczości. Działania wdrożone na podstawie strategii „Nowe umiejętności w nowych miejscach pracy” pozwolą na lepsze dopasowanie umiejętności do potrzeb rynku pracy, lepszą ocenę i przewidywanie potrzeb pracowników i przedsiębiorców w zakresie umiejętności oraz ogólne wspieranie podnoszenia kwalifikacji europejskich pracowników. W nowych strategicznych ramach polityki kształcenia i szkolenia (ET 2020) określono kompleksowe założenia polityczne wspierające państwa członkowskie w reformach systemów kształcenia i szkolenia. Z kolei w swojej strategii e-umiejętności UE promuje umiejętności informatyczne u europejskich pracowników³.

Modernizacja zasad UE w zakresie **pomocy państwa** wyposażyła państwa członkowskie w skuteczne narzędzie wspierania badań i rozwoju oraz innowacyjności. Państwa członkowskie mogą obecnie wspierać innowacyjność różnymi formami pomocy państwa, bez konieczności

³ Dokument COM(2009)116 proponuje nową strategię w zakresie badań i rozwoju oraz innowacji w sektorze TIK

zgłaszania poszczególnych przypadków Komisji, przy czym cała procedura nie wiąże się z dużym obciążeniem administracyjnym. Od czasu modernizacji zasad pomocy państwa w 2006 r. w państwach członkowskich powstały nowe instrumenty pomocy, w tym 30 programów dla nowo powstałych innowacyjnych przedsiębiorstw. Wytyczne wspólnotowe w sprawie pomocy państwa na ochronę środowiska, zmienione w 2008 r., umożliwiają zwiększenie intensywności pomocy na ekoinnowacje⁴. W ostatnich latach w państwach członkowskich zauważa się również tendencję do uzupełniania dopłat na badania i rozwój programami zachęt podatkowych, które mają pozytywny wpływ na prywatne inwestycje w badania i rozwój. Komisja przyczynia się do upowszechniania dobrych rozwiązań za pośrednictwem sieci ekspertów krajowych⁵.

Nietechniczne aspekty innowacyjności, takie jak projektowanie i marketing, mają coraz większe znaczenie we wprowadzaniu na rynek innowacyjnych produktów i usług. W związku z tym działający w Unii Europejskiej Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory) obniżał koszty rejestracji europejskiego **znaku handlowego** dwukrotnie w ciągu ostatnich pięciu lat. Obecna stawka (40 % niższa od poprzedniej) zmniejszyła koszty uzyskania ochrony znaku towarowego w całej UE do najniższego jak dotąd poziomu. Zmniejszono również o 50 % czas przeprowadzenia procesu rejestracji⁶.

2.2. Promowanie szybszego wprowadzania na rynek innowacyjnych produktów i usług

UE docenia i stosuje takie narzędzia jak regulacja i normalizacja. Służą one tworzeniu odpowiednich zachęt i stymulowaniu rynków innowacyjnych produktów i usług.

Nowe **przepisy** dotyczące emisji pochodzących z samochodów mają przyczynić się do znacznego wzrostu innowacji w europejskim przemyśle motoryzacyjnym, co z kolei doprowadzi do powstawania bardziej ekologicznych i tańszych samochodów w Europie – innowacje takie pozwolą na utrzymanie konkurencyjności tej gałęzi przemysłu na całym świecie. **Dyrektywa o handlu emisjami** (ETS) będzie czynnikiem promowania innowacji w produkcji energii ze źródeł odnawialnych i przyczyni się do ekologiczności elektrowni, w tym do rozwoju nowych technologii **wychwytywania i składowania dwutlenku węgla** (CCS). **Strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych** ma przyspieszyć rozwój technologii niskoemisyjnych i osiągnąć cele „20-20-20” do 2020 r. Przepisy dyrektywy **REACH** oraz dotyczące **kosmetyków** stanowią poważne zachęty do innowacji w zakresie substancji alternatywnych. W **planie działania na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonej polityki przemysłowej**⁷ określono zharmonizowane, zintegrowane ramy prawne, które mają przyczynić się do innowacji w zakresie energooszczędnych i ekologicznych produktów. Tam gdzie przemysł nie stawia sobie ambitnych celów, zmieniona **dyrektywa w sprawie ekoznakowania** stanowi podstawę prawną, która pozwala promować wprowadzanie na rynek ekologicznych produktów oszczędzających energię i zasoby. Elementami strategii są odpowiednie zachęty, zamówienia publiczne oraz znakowanie produktów, które mają zapewnić jej sukces przez tworzenie popytu.

⁴ Dz.U. 2008/C 82/01

⁵ Zob.: COM(2006) 728 wersja ostateczna.

⁶ W 2008 r. Urząd otrzymał ponad 87 tys. wniosków o wspólnotowe znaki towarowe.

⁷ COM(2008) 0397 wersja ostateczna.

Europejska **polityka normalizacyjna**⁸ rozwija się w kierunku wspierania innowacji, z wyraźnym nastawieniem na otwarty proces tworzenia norm, napędzany potrzebami rynku, który obejmuje proces zatwierdzania norm krajowych i międzynarodowych, oparty na współpracy i konsensusie; w prowadzonej polityce zakłada się również dobrowolne stosowanie norm, uwzględnianie nowej wiedzy w ich opracowaniu, oraz łatwiejszy dostęp do procedur normalizacyjnych, zwłaszcza dla MŚP. Przykładowo 27 % członków Europejskiego Instytutu Norm Telekomunikacyjnych stanowią MŚP, które korzystają z niższych opłat.

Ponadto **popyt** może napędzać innowacje przez zachęcanie inwestorów do odpowiedzi na nowe wymagania. Potencjał obecnych przepisów w zakresie zamówień publicznych w UE jest duży i należy nadal rozważać możliwości jego lepszego wykorzystania⁹.

Inicjatywa rynków pionierskich (LMI), zainaugurowana w 2008 r., pozwoliła na zidentyfikowanie rynków innowacyjnych produktów i usług, na których innowacje są potrzebne i możliwe, i gdzie stosowanie powyższych wpływających na szybkie wprowadzanie produktów na rynek instrumentów w bardziej konsekwentny sposób może przyczynić się do wyraźnych postępów (w dziedzinach takich jak: produkty biotechnologiczne, e-zdrowie, budownictwo oparte na zrównoważonych zasadach, odzież ochronna, recycling, odnawialne źródła energii).

2.3. Tworzenie synergii

Powstanie **europejskiej przestrzeni badawczej** przyczynia się od 2000 r. do realizacji szeregu inicjatyw, których celem jest uspołnienie systemu badań i innowacji w Europie. Celem niedawnych inicjatyw politycznych było stworzenie wewnętrznego rynku wiedzy przez wspieranie mobilności badaczy naukowych, dostępu do wiedzy i technologii, ich przepływu, transferu i wykorzystania („piąta swoboda”). Chcąc poprawić stosunkowo słabe wyniki w zakresie korzystania z badań naukowych w Europie, Komisja przede wszystkim zaproponowała dobrowolne wytyczne w zakresie współpracy naukowej i transferu wiedzy między instytutami publicznymi a przemysłem¹⁰. Lepsza koordynacja między UE a państwami członkowskimi pozwala na stworzenie skuteczniejszych zasad korzystania ze wspólnych zasobów przeznaczonych na nowe infrastruktury naukowe oraz nowe wspólne strategiczne programy badawcze odpowiadające na poważne wyzwania społeczne; zapewnia również lepszą ochronę praw własności intelektualnej, również za pośrednictwem nowych strategicznych europejskich ram współpracy międzynarodowej w dziedzinie nauki i techniki¹¹.

Poprawie uległa współpraca w dziedzinie badań i innowacji. W ostatnich latach powstały nowe **partnerstwa publiczno-prywatne**¹² w różnych dziedzinach, korzystające z różnych instrumentów i podstaw prawnych. Powstało pięć **wspólnych inicjatyw technologicznych** (JTI), każda z nich jako niezależny podmiot prawa, dysponujący znacznym budżetem

⁸ COM(2008) 133.

⁹ http://www.proinno-europe.eu/doc/procurement_manuscript.pdf

¹⁰ COM(2007) 182 wersja ostateczna – Poprawa transferu wiedzy między instytucjami badawczymi a przemysłem w całej Europie: przyjęcie otwartego modelu innowacyjności. – Realizacja strategii lizbońskiej

¹¹ Zob.: COM(2008) 588 wersja ostateczna.

¹² Zob. dokument COM(2009) 333 w sprawie mobilizacji inwestycji prywatnych i publicznych na rzecz naprawy gospodarczej – rozwój partnerstw publiczno-prywatnych

pochodzącym z siódmego programu ramowego¹³. Ponadto w ramach Europejskiego planu naprawy gospodarczej tworzone są nowe partnerstwa publiczno-prawne w dziedzinie ekologicznych samochodów, energooszczędnych budynków oraz „fabryk jutra”.

Europejski Instytut Innowacji i Technologii został utworzony z myślą o stymulowaniu i tworzeniu najlepszych w skali międzynarodowej innowacji przez skupienie wokół jednego celu naukowców, badaczy i przedsiębiorców. Wkrótce powstaną społeczności wiedzy i innowacji, które będą miały za zadanie zająć się takimi wyzwaniem jak przeciwdziałanie zmianom klimatu i dostosowanie się do nich, zrównoważone źródła energii oraz przyszłość społeczeństwa informacyjnego i telekomunikacyjnego.

Komisja pomaga również w ożywieniu współpracy między innowatorami i wspiera wzajemne uczenie się na różnych poziomach między tworzącymi politykę innowacji oraz publicznymi organami wspierającymi innowacyjność. Stworzono przede wszystkim orientacyjne ramy strategiczne UE, które pozwalają na doskonalenie **klastrów**¹⁴ w państwach członkowskich UE oraz promowanie współpracy klastrów jako sposób poprawy zdolności innowacyjnych i pozycji na światowych rynkach.

2.4. Zwiększanie wsparcia finansowego dla badań naukowych i innowacji

Europejskie strategie i programy badań naukowych zostały wzmocnione, aby można było dzięki nim bardziej zdecydowanie wspierać innowacyjność. **Siódmy program ramowy** dysponujący znacznie większym budżetem, (54 mld EUR na lata 2007-2013) wspiera badania prowadzone w celach handlowych, zwłaszcza za pośrednictwem wspólnych inicjatyw technologicznych oraz udziału we wspólnych inicjatywach badawczych tworzonych przez państwa członkowskie. Transfer wiedzy oraz wsparcie mobilności, współpracy międzynarodowej i infrastruktury ma również duże znaczenie dla innowacyjności. Komisja również wspiera koordynację badań naukowych w sektorze prywatnym za pośrednictwem europejskich platform technologicznych. W UE prowadzi się coraz więcej badań w dziedzinach takich jak technologie informacyjno-komunikacyjne, zdrowie, bezpieczeństwo, przestrzeń kosmiczna oraz nauki o morzu. Realizowane jest już zadanie poprawy warunków na rzecz zwiększenia udziału MŚP w programach badawczych. Równocześnie program ramowy przewiduje specjalne programy dla MŚP, zarówno tych, które prowadzą wiele badań, jak również tych, które mają ograniczone możliwości badawcze. We współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym stworzono nowy mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka (RSFF), z którego mają być udzielane kredyty dla podmiotów prywatnych i publicznych z przeznaczeniem na projekty naukowo-badawcze wysokiego ryzyka.

Polityka spójności jest źródłem stałego, strategicznie zorientowanego finansowania innowacyjności, którego poziom wyraźnie wzrósł do 25 % łącznego budżetu w latach 2007-2013, w porównaniu z 11 % w latach 2000-2006. Około 86 mld EUR w ponad 380 z 455 programów operacyjnych funduszy strukturalnych, z przeznaczeniem na rozwój regionalny, wesprze badania naukowe i innowacyjność.

W ramach **polityki rozwoju obszarów wiejskich UE** przeznaczono ok. 337 mln EUR na wsparcie opracowania nowych produktów, procesów i technologii w sektorze rolnym,

¹³ Leki innowacyjne (IMI) z wkładem wspólnotowym 1 mld EUR; Systemy wbudowane (ARTEMIS) — 420 mln EUR; Aeronautyka (Czyste niebo) — 800 mln EUR; Nanoelektronika (ENIAC) — 450 mln EUR; oraz ogniwa paliwowe i technologie wodorowe (FCH) — 470 mln EUR.

¹⁴ Zob.: COM(2008) 652 wersja ostateczna.

spożywczym i leśnym; ponadto dodatkowe środki pochodzą z programu Leader. Inwestycje w infrastrukturę szerokopasmową oraz inne innowacyjne projekty na obszarach wiejskich otrzymują dodatkowe poparcie po przeprowadzeniu oceny funkcjonowania wspólnej polityki rolnej oraz w ramach pakietu naprawy gospodarczej UE.

Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (CIP) jest programem UE przeznaczonym dla MŚP na potrzeby innowacji, poza ramowym programem badań; roczny budżet tego programu wynosi przeciętnie 225 mln EUR w latach 2007-2013. Przeznaczono konkretną kwotę na korzystanie z technologii środowiskowych, w szczególności poprzez współinwestowanie w fundusze kapitału podwyższonego ryzyka, które zapewniają kapitał przedsiębiorstwom inwestującym w ekoinnowacje. Instrumenty kapitału *venture* umożliwiają MŚP dostęp do finansowania innowacji.

Komisja również pomogła państwom członkowskim i organom regionalnym w skorzystaniu z synergii między głównymi instrumentami finansowania innowacji w UE – siódmym programem ramowym, programem ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji oraz polityką spójności¹⁵.

3. CZEGO MUSIMY SIĘ JESZCZE NAUCZYĆ I JAKIE WYZWANIA POKONAĆ

Tablica wyników innowacyjności¹⁶ wyraźnie pokazuje, że na kontynencie europejskim już dzisiaj szereg najbardziej innowacyjnych krajów i regionów świata. Po analizie wspólnych cech tych krajów i regionów można dojść do ciekawych wniosków. Kraje te i regiony wydają więcej niż przeciętnie na kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie, charakteryzują się najwyższym współczynnikiem udziału wydatków na badania i rozwój w PKB oraz korzystają z instrumentów wspierających wdrażanie nowych produktów i technologii w sektorze publicznym i prywatnym. Z doświadczeń wynika również, że kraje te są lepiej przygotowane do wymiany najlepszych praktyk i uczenia się od innych. To samo dotyczy przedsiębiorstw. Nie chodzi tu tylko o łączną kwotę wydatków na badania i rozwój – ważny jest klimat innowacyjny w przedsiębiorstwie, który jest czynnikiem większej konkurencyjności¹⁷. Wyzwaniem na dzisiaj jest przeniesienie tego sukcesu na grunt całej UE.

Pomimo działań podjętych na poziomie UE i państw członkowskich, innowacyjność i przedsiębiorczość nadal nie są wartościami odpowiednio szanowanymi w całej Europie, a niepowodzenie, z którym czasami się wiąże, są piętnowane. Do nowych technologii często podchodzi się ze sceptycyzmem, a w debacie publicznej podważa się rolę perspektywy naukowej i dowodów naukowych, zajmując się często problemami i potencjalnymi zagrożeniami dla zdrowia człowieka i środowiska naturalnego.

Równocześnie Europejczycy są coraz bardziej świadomi potrzeby sprostania międzynarodowym problemom, takim jak bezpieczeństwo, zmiany klimatu, czy też potrzeba lepszego zabezpieczenia społecznego. Jest to na pewno dobry sygnał, zwłaszcza jeśli towarzyszy mu lepsze zrozumienie potrzeby powstawania wynalazków, innowacji oraz korzystania z nowych technologii, które mogą sprostać tym nowym wyzwaniom. W tym

¹⁵ COM(2007)474 z dnia 16 sierpnia 2007 r. – Konkurencyjność europejskich regionów dzięki badaniom naukowym i innowacjom - Wkład w szybszy wzrost gospodarczy oraz lepsze i liczniejsze miejsca pracy.

¹⁶ http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf

¹⁷ Zob. „Global Innovation 1000”, Booz Allen Hamilton, 2005.

kontekście zmiana demograficzna w Unii Europejskiej na pewno będzie miała silny wpływ na życie polityczne, kulturowe, społeczne i gospodarcze naszego społeczeństwa. Starzejące się społeczeństwo, wywołując zmiany w popycie, spojrzy na innowacje inaczej, bardziej niepewnie. Ważne będzie zatem rozwiązanie tej kwestii na wcześniejszym etapie i upewnienie się, że społeczeństwo będzie nadal przychylnie nastawione do innowacyjności. W przeciwnym razie, pomimo znakomitych, dobrze przygotowanych zasobów ludzkich, UE ryzykuje, że zostanie zepchnięta na drugi tor przez konkurentów i nie osiągnie poziomu doskonałości niezbędnego do zapewnienia wysokich standardów życia. Aby tego uniknąć, innowacje muszą być zaakceptowane i uznane jako klucz do osiągnięcia celów strategicznych UE.

Czynnikiem napędzającym innowacje są przedsiębiorcy. Oznacza to potrzebę wprowadzania polityki i ram regulacyjnych, które wspierają konkurencyjność przemysłu UE na arenie międzynarodowej oraz inwestycje w badania naukowe i innowacje w zakresie produktów i procesów, w tym innowacyjnych form organizacji pracy. W tym kontekście ważną rolę do odegrania mają partnerzy społeczni. Współczesne ramy prawne i samoregulacyjne oraz społeczna odpowiedzialność biznesu przyczyniają się wprawdzie do realizacji takiego podejścia, ważnym zadaniem pozostaje jednak obserwowanie nowych przepisów, aby nie wprowadzały one zbędnych obciążeń dla przemysłu, aby nie zniechęcały do innowacji, aby coraz szerzej promowały otwartość i sprawiedliwość międzynarodowych rynków.

Konieczne jest uznanie roli organów publicznych w rozwoju innowacyjności i dobre jej wykorzystanie. Z przeglądu polityki państw członkowskich w zakresie innowacyjności wyraźnie wynika tendencja do poszerzania zakresu strategii innowacji¹⁸ oraz do podejmowania działań zakładających realizację szerszych celów społecznych. Mimo to potencjał korzystania z siły nabywczej sektora publicznego do napędzania innowacji pozostaje w dużej mierze niewykorzystany. W związku z przewidywalnymi ograniczeniami budżetowymi organy publiczne muszą zapewniać taki sam lub lepszy poziom usług przy mniejszej liczbie zasobów, co z kolei powinno być potężnym czynnikiem napędzającym innowacje. Nowe technologie, zwłaszcza technologie informacyjno-komunikacyjne, powinny pomóc w poprawie jakości, wydajności i elastyczności usług administracji publicznej.

Warunkiem innowacyjności jest również chęć inwestorów do podejmowania ryzyka oraz wychodzenia poza krótkoterminowe możliwości osiągnięcia zysku.

Konkurencyjność europejskiego przemysłu oraz jego możliwości innowacyjne będą w szczególności zależeć od dostępu do kluczowych nowatorskich technologii, które są szczególnie powiązane z intensywnością badań i rozwoju, krótkimi cyklami innowacji, dużymi nakładami kapitałowymi oraz wysokimi kwalifikacjami pracowników. Zakres i stopień złożoności rozwoju i zastosowania takich technologii wymaga porozumienia wszystkich zaangażowanych stron, ściślejszej współpracy oraz strategicznego podejścia, nie tylko na poziomie europejskim, ale również na poziomie państw członkowskich i regionów, które muszą wspierać silniejsze partnerstwo wspólnot naukowych i przemysłu¹⁹.

¹⁸ INNO Policy TrendChart European Innovation Progress Report 2008.

¹⁹ Komisja planuje opublikować w 2009 r. komunikat poświęcony założeniom politycznym w zakresie kluczowych nowatorskich technologii

Usuwanie największych przeszkód w warunkach ramowych dla przedsiębiorców

Pomimo wprowadzonych udoskonaleń²⁰ system innowacji w UE nadal cechują niedociągnięcia mające negatywny wpływ na zachęty rynkowe dla inwestycji prywatnych w innowacje, które w związku z tym pozostają na niskim poziomie w porównaniu z naszymi głównymi konkurentami. Wspólny rynek nie jest jeszcze w pełni funkcjonalny w szeregu dziedzin, ramy prawne ochrony własności intelektualnej są nadal niekompletne, rynek kapitału *venture* jest posegmentowany, poziom finansowania kapitałem jest niski, proces normalizacji nie jest jeszcze wystarczająco zsynchronizowany z wynikami badań naukowych i potrzebami rynku, trójkąt wiedzy między światem biznesu, edukacji i nauki wymaga dalszego wzmocnienia, w UE nadal brakuje infrastruktury krytycznej, umożliwiającej innowacje. Pomimo osiągniętych postępów, nadal muszą trwać działania, których celem jest poprawa wpływu systemów edukacyjnych w UE na kształtowanie innowacyjnego i dynamicznego społeczeństwa.

Odpowiednie ramy prawne ochrony wiedzy są wstępnym warunkiem innowacyjnego społeczeństwa. W dziedzinie **praw własności intelektualnej** UE nadal nie stwarza korzystnych warunków rozwoju i propagowania innowacji przede wszystkim w związku z niewprowadzeniem patentu wspólnotowego. Europejski system patentowy jest kosztowny i podzielony, nie sprzyja innowacyjności, zwłaszcza w porównaniu z systemem w Stanach Zjednoczonych i Japonii²¹. Różnica w kosztach patentu w porównaniu z tymi krajami jest znaczna i nie zmniejsza się. Najwyższy czas zmienić tę sytuację.

Działania Komisji w dziedzinie polityki praw autorskich miały na celu dalszy rozwój nowego w UE transgranicznego rynku upowszechniania wiedzy. Rozwój nowych cyfrowych produktów, usług i modeli biznesowych, które powstają w formie ogólnodostępnej, wymaga stworzenia odpowiednich, przewidywalnych ram prawnych.

Niezbędne jest uznanie roli usług jako atrybutu współczesnych krajów uprzemysłowionych oraz ich potencjału innowacyjności dla całej gospodarki i społeczeństwa. Aby możliwe było powszechne wprowadzenie innowacji w usługach, niezbędny jest wzrost poziomu zaufania do nowych usług oraz lepsze dostosowanie wsparcia w zakresie badań i innowacji do szczególnych wymagań związanych z usługami. Innowacje wymagają również przygotowania niezbędnej infrastruktury (np. sieci szerokopasmowej i elektrycznej) oraz rozwoju jej potencjału dzięki nowym usługom i zastosowaniom. Potrzebne są zatem dalsze działania wspierające e-umiejętności oraz technologie informacyjno-komunikacyjne w dążeniu do stabilności gospodarczej, oraz sprostanie wyzwaniom Internetu przyszłości, takim jak „oprogramowanie jako usługa” oraz *cloud computing*.

Pomimo znacznych starań²² postępy w dziedzinie międzynarodowej konkurencyjności i skuteczności europejskiego sektora kapitału *venture* – głównego źródła finansowania innowacyjności – są powolne. Nadal istnieją problemy strukturalne na europejskim rynku finansowania wczesnych etapów rozwoju działalności, a należą do nich między innymi brak inwestorów prywatnych, segmentacja rynku oraz niski zwrot z inwestycji. Recesja

²⁰ Zob. europejska tablica wyników innowacyjności za 2008 r. pod adresem http://www.proinno-europe.eu/EIS2008/website/docs/EIS_2008_Final_report.pdf.

²¹ Zob. B. Van Pottelsberghe, 2006 at <http://www.solvay.edu/EN/Research/Bernheim/documents/wp06002.pdf>.

²² Zob. COM(2007) 853.

gospodarcza dodatkowo pogarsza sytuację w zakresie gromadzenia środków finansowych oraz strategii wyjścia z inwestycji.

Lepszy system zarządzania innowacyjnością w UE

Wspólnota podjęła wprawdzie szereg inicjatyw, jednak w całej Unii Europejskiej brakuje nadal synergii w zakresie polityki i instrumentów na różnych poziomach. Dobrym przykładem może być stosunkowo powolny start nowej inicjatywy rynków pionierskich.

Poprawić należy koordynację polityki wsparcia innowacji na poziomie regionalnym, krajowym i UE. Konieczny jest system zarządzania, oparty o zasady pomocniczości, ale równocześnie lepiej korzystający z wartości dodanej wytyczania wspólnych celów, uzgadniania wspólnych działań i wymiany najlepszych praktyk między państwami członkowskimi. Współpraca z krajami trzecimi, a zwłaszcza wymiana najlepszych praktyk ze Stanami Zjednoczonymi, również powinny ulec znacznemu ożywieniu.

Poziom centralnego finansowania innowacyjności w UE jest nadal niski, zarówno w stosunku do budżetu UE, jak i w porównaniu do wielu budżetów krajowych. Stanowi on w tej chwili mniej niż 5 % wydatków publicznych przeznaczonych na badania w ramach programu ramowego badań naukowych. Nawet kwota 67 mln EUR udostępniona w 2009 r. na stymulowanie wprowadzania na rynek ekoinnowacji, które zwiększać efektywność zasobów i przeciwdziałać zmianom klimatu, wydają się bardzo skromne w porównaniu ze znaczeniem tych wyzwań. Z drugiej strony wzrost udziału inwestycji w innowacyjność w ramach polityki spójności odgrywa ważną rolę w tworzeniu możliwości badawczo-innowacyjnych w regionach „konwergencji”.

Jeśli jednak chodzi o liczbę programów wspierających innowacyjność, ich liczba w UE jest wystarczająca. Problemem jest brak masy krytycznej i spójności. We wsparciu innowacyjności bierze dzisiaj udział siedem różnych służb w Komisji, różne agencje i 20 komitetów, w których skład wchodzi przedstawiciele państw członkowskich. Z niedawnych konsultacji społecznych poświęconych skuteczności wsparcia publicznego na rzecz innowacyjności wynika, że działanie programów wsparcia innowacyjności nie spełnia oczekiwań przedsiębiorstw. Większość firm wymagałaby szybszych procedur, a 75 % badanych oczekiwałoby uproszczenia zasad uczestnictwa w projektach UE. Do złożonych procedur we wspólnotowych programach finansowania dochodzi mnogość programów na poziomie krajowym i regionalnym, co jeszcze bardziej utrudnia faktyczny dostęp do finansowania. Cały system wymaga bardziej przejrzystej struktury i znacznego uproszczenia zasad uczestnictwa w finansowaniu innowacyjności, niezależnie od jego źródła. Wzmocniłoby to cały system innowacyjności i pozwoliłoby na bardziej skuteczne korzystanie ze środków i instrumentów, co zapewniłoby z kolei większy udział MŚP.

4. PODSUMOWANIE

Analiza dotychczasowych postępów dowodzi, że UE słusznie wskazała na innowacyjność jako na główny czynnik napędowy dobrobytu w przyszłości. Przekształcenie UE w dynamiczny obszar innowacyjności wymaga ciągłej uwagi i lepszego wykorzystania potencjału partnerstwa między Unią i państwami członkowskimi przez podejmowanie bardziej zorientowanych na konkretny cel i lepiej skoordynowanych działań na wszystkich poziomach.

Na podstawie dotychczasowych osiągnięć i wyciągniętych wniosków, przedstawionych w niniejszym komunikacie, Komisja, zgodnie z życzeniem Rady Europejskiej, zamierza przeanalizować możliwość przedstawienia państwom członkowskim przed wiosną 2010 r. programu *European Innovation Act*. Ma on obejmować wszystkie warunki zrównoważonego rozwoju oraz stanowić ważną integralną część przyszłego europejskiego programu reform.